

MASCHINGANNA, SU TIÀULU BRULLERI.

(bortadura de su libburu *Il Grande Libro delle Fiabe Sarde*)

Ita càstias tui po primu cosa, candu biis calincunu? Candu fia pipiu castià sèmpiri is manus. Apustis apu imparau a castiai is ogus. Ajaju miu, invècias, m'at imparau chi non depeus castiai ne is manus ne is ogus, ma depeus castiai is peis.

“E poita is peis?” dd'apu preguntau.

“Poita podis atobiai a Maschinganna”.

“E chini est?”

“Est unu tiàulu chi bivit in su sartu e si spassiat a fai brullas malas a is pastoris e a is massajus. Calincuna borta si spàssiat a scrabionai sa giua de is cuaddus e sa cou de is bacas, fait atzicai is brebeis e ti fai pèrdiri in su sartu. Calincuna borta si tramudat in òmini, e po custu ddi depis castiai is peis, ca Maschinganna portat is peis de burricu, de procu o de pudda. Perou calincuna borta fai fintzas calincuna cosa bona, e ti bollu contai una de custas”.

Duus pastoris, Micheli e Gabrieli, biviant onniunu in su medau insoru, e intra is medaus ddoi aiat su cucureddu cun sa crèsia de Santu Marcu. Fiant gelosus s'unu de s'àteru, ca Micheli creiat chi Gabrieli teniat pascidroxus prus arricus de is suus, e Gabrieli pentzàt chi Micheli teniat brebeis prus bellas de is suas. Non si podiant biri a pari, si ndi fadiant de ònnia manera. Dispetus, brullas e furas.

Una dì Gabrieli si fiat acatau chi dd'amancàt unu angioni. E in sa matessi dì, a Michelli dd'amancàt cincu puddas. Onniunu pentzàt chi su furoni fessit s'àteru.

S'incras, innantis de s'orbescidroxu, Micheli iat pigau su fosili po andai a circai is puddas suas. E Gabrieli puru iat pigau su fosili po andai a circai s'angioni suu. Si fiant acostaus abellu abellu intra su cràchiri, acanta de s'arriu chi pratziat is terrenus insoru, asuta de sa crèsia de Santu Marcu, fintzas a candu si fiant bius a pari: si fiant afrontaus, e fiant prontus a si sparai.

“Torra-mì s'angioni, maraditu!” iat tzerriau Gabrieli.

“E tui torra-mì is puddas!” iat torrau Micheli.

“Deu puddas non ndi tèngiu”

“E deu non tèngiu s'angioni cosa tua!”

Ma in cussu gredu, Micheli iat intèndiu puddas cantendi. E Gabrieli iat intèndiu unu angioni belendi. Ambaduus fiant calaus currendi a bàsciu, anca s'arriu fadiat una spenduledda, e iant intèndiu una picioca prangendi. Si fiant catiaus spantaus, fiant sighius a andai cara de sa boxi, e, sètzia asuba de un'arroca, iant agatau una picioca disisperada, cun is manus in sa cara.

“Ita ddoi fais a sola in su sartu?” dd'iat preguntau Micheli.

“M'ant furau un'angioni e is puddas” iat nau frichingendi.

Is pastoris si fiant castiaus pagu cumbintus, e candu iant torrau a castiai a sa picioca, ambaduus iant fartu unu sàrtidu: ojamomia! Sa picioca portàt unu pei de angioni e unu pei de pudda!

Ufitziu de sa lingua sarda de su Comunu de Arbus
Laboratòriu de ligidura po is classis 4° e 4B de sa scola primària de Arbus

Intzandus is pastoris si fiant postus a curri chena de suidu, stesiendi-sì de s'arriu prus atesu chi podiant, ma calincunu fiat sighendi-ddus! Candu si fiant giraus, iant biu unu sirboni currendi che unu macu faci a issus! E prus curriant e prus su sirboni s'acostàt, e duncas dd'iant sparau. Ma su sirboni, invècias de arrui a terra, iat inghitzau a bolai, a trassa de una bòcia, sèmpiri prus in artu, sèmpiri prus in artu, fintzas a candu fiat scopiau, pighendi fogu. BUM!

Apustis Micheli e Gabrieli iant intèndiu s'arrisixeddu de unu tiàulu, e iat inghitzau a proiri fogu! Dd'abbruxànt is manus e is pilus.

Is duus si fiant fuius po torrai a su medau, ma non biant giai nudda po su fogu, e si fiant pèrdius. Gabrieli fiat arrutu a terra, e Micheli fiat torrau acou po dd'agiudai. Fiant totu abbruxaus e ingortus, e abellu abellu fiant lòmpius a sa crèsia de Santu Marcu, iant abertu sa genna e si fiant apigaus ingunis, pullendi-sì is abbruxaduras cun s'àcua santa.

“Depit essi una brulla de Maschinganna” iat nau Gabrieli, pullendi-sì su sudori de sa faci.

“E chini est?” iat preguntau Micheli.

“Est unu tiàulu, ddi nant fintzas s'ingannadori. Fait brullas malas, e ti podit fai fintzas ammachiai”.

“Oja, ca deo non nci creu a is tiàulus. Ma chi bilit ddi fatzu tastai sa balla, deo seu prontu!” iat nau Micheli.

“Non siast scimpru comenti de sèmpri! Maschinganna non dd'acabbat fintzas a candu non s'est spassiau beni beni. Ma non timast, innoi in crèsia no intrat, oghinou si fait una nui de fumu e sparessit, e no at a torrai po trinta-tres annus.

“E intzandus, ajo, ddu fadeus benni a innoi”

“Eh, est simpli a ddu nai!”

Ma in cussu momentu calincunu iat tzacau sa genna. Is pastoris si fiant castiaus e iant pigau is fosilis. Apustis iant intèndiu unu angioni e calincuna pudda.

Gabrieli iat abertu sa genna, prontu a sparai, ma si fiat agatau ananti unu pipieddu bistiu de tzàpulus, cun unu angioni acapiau a una funi e una gàbia prena de puddas. Fiat abarrau spantau!

“De bosàterus funt?” iat domandau su pipiu cun una boxixedda strameca.

“E abini ddus as agataus?” iat preguntau Gabrieli.

“Ddus apu agataus me in is medaus de duus pastoris scimprus”

“Intra a cresia pipiu, intra!”

“Nono, bessei bosàterus chi boleis is animalis” iat nau su pipiu.

Gabrieli e Micheli si fiant acataus chi, comenti sa picioa in s'arriu, su pipiu puru portàt unu pei de angioni e unu pei de pudda.

“Est Maschinganna! Spara, ajo, movi-ti-ndi, spara” iant tzerriau impari.

Ma no iant acutu de pigai su fosili, chi Maschinganna fiat giai sparèssiu, lassendi una nui de fumu, fragu de tzùfuru, e un'arrisixeddu in s'àiri.

“Ojamomia, biu dd'as?”

“Eja, dd’apu biu, fiat pròpriu cussu tiàulu. Brulla bella s’at fatu, e bai e circa cantas àteras si nd’at fatu!”

“Tenis arrexoni, m’at fatu crei chi fiast tui a mi fai brullas, invècias fiat issu!”

“Tui m’as sparau su muru de sa urra de is porcus?”

“Deu, ma candu mai. E tui m’as scavuau su ladàmini aintru de sa màchina po mulliri?”

“Deu? Oja toca! E tui as acapiau is peis de is brebeis mias, s’annu passau?”

“Deu? Ma acabba-mi-dda”.

“Fiat Maschinganna, po totus custus annus, e non si ndi seus mai acataus!” iant nau is duus pastoris impari.

“Fortzis, duncas, podeus bivi in paxi. Ita ndi naras?” iat preguntau Micheli.

“Eja, seu de acòrdiu! A ita serbit si fai sa gherra? E gràtzias po mai agiudau, prima, candu seu arrutu”:

“E, de nudda, gràtzias a Maschinganna chi s’at fatu cumprèndi chi fiaus faddendi”

“E eus imparau un’àtera cosa puru!”

“Ita?”

“Chi po connosci diaderus calincunu, depis sèmpiri castiai is peis! Is peis”.

De sa dì, is pastoris ònnia borta chi atobiànt calincunu, ddis castiànt is peis, ca timiant chi podiat èssiri Maschinganna!”

E tui puru, de imoi, castia beni is peis de chini est acanta tua, chi ddu bolis connòsciri beni. Non castis is manus, o is ogus... is peis depis castiai! Is peis!